

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

Уманський національний університет садівництва

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЛІСОВОГО ТА САДОВО-ПАРКОВОГО
ГОСПОДАРСТВА

Умань 2014

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА
УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ**

**Уманський національний університет садівництва
Факультет лісового і садово-паркового господарства
Кафедра лісового господарства**

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЛІСОВОГО ТА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОС-
ПОДАРСТВА**

**до 135-ї річниці від дня народження М.О. Ткаченка,
випускника лісового відділення 1899 року
Уманського училища землеробства і садівництва**

Умань – 2014

Матеріали наукової конференції «Перспективи розвитку лісового та садово-паркового господарства» / [Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін.]. – Умань, 2014. – 420 с.

У збірнику матеріалів висвітлено результати наукових досліджень, проведених працівниками факультету лісового і садово-паркового господарства Уманського національного університету садівництва, інших навчальних закладів та науково-дослідних установ.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Непочатенко О. О. – ректор УНУС, доктор економічних наук, професор
Мостов'як І. І. – к. с.-г. н., доцент, перший проректор
Карпенко В. П. – д. с.-г. н., професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності
Заморський О. О. – к. с.-г. н., доцент, декан факультету лісового і садово-паркового господарства
Шлапак В. П. – д. с.-г. н., професор, зав. каф. лісового господарства
Поліщук В. В. – к. с.-г. н., доцент, зав. каф. садово-паркового господарства
Парій Ф. М. – д. б.н., професор, зав. кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології
Курка С. С. – к. б. н., ст. викладач, зам. декана факультету лісового і садово-паркового господарства
Балабак А. Ф. – д. с.-г. н., професор
Сонько С. П. – д. геогр. н., професор
Шемякін М. В. – к. с.-г. н., доцент
Кирилюк В. П. – к. с.-г. н., доцент
Коваль С. А. – к. с.-г. н., доцент
Іщук Г. П. – к. с.-г. н., ст. викладач
Вітенко В. А. – к.б.н., викладач
Баюра О. М. – к. с.-г. н., ст. викладач
Кульбійський В. Л. – к. с.-г. н., викладач

Відповідальний секретар Іваннікова Н. М.

Рекомендовано до друку методичною комісією факультету лісового і садово-паркового господарства УНУС, протокол № 4 від 25.02.2014 р.

За достовірність опублікованих матеріалів відповідальність несуть автори.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЛІСОВОГО ТА САДОВО-ПАРКОВОГО
ГОСПОДАРСТВА

*до 135-ї річниці від дня народження М.О. Ткаченка,
випускника лісового відділення 1899 року
Уманського училища землеробства і садівництва*

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Геркіял О. М., Шлапак В. П., Мостов`як І. І., Марно-Куца О. Ю.	ТКАЧЕНКО МИХАЙЛО ОЛЕФІРОВИЧ: ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВИДАТНОГО НАУКОВЦЯ.....	12
Шлапак В. П., Геркіял О. М., Мостов`як І. І.	ДО 170-РІЧЧЯ КАФЕДРИ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	16
Гойчук А. Ф., Дрозда В. Ф., Розенфельд В. В.	АУТОМІКРОФЛОРА НАСІННЯ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ.....	23
Дебринюк Ю.М.	НАПРЯМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПЛАНТАЦІЙНОГО ЛІСОВИРОЩУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	26
Шемякін М. В., Шлапак В. В., Прокопенко Н. А.	ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ПРОДУКТИВНОСТІ РОЗСАДНИКІВ БАГАТОРІЧНИХ КУЛЬТУР.....	33
Собченко В. Ф.	ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ГОМОТРАНСПЛАНТАЦІЇ В РОСЛИННИЦТВІ ПРИ СТВОРЕННІ ТА РОЗМНОЖЕННІ ДЕКОРАТИВНИХ ФОРМ ДЕРЕВ І КУЩІВ ДЛЯ ПАРКОВИХ КОМПОЗИЦІЙ.....	38

ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО

Белеля С. О.	ВПЛИВ СТИМУЛЯТОРІВ РОСТУ НА ПРОРОСТАННЯ НАСІННЯ МОДРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ.....	53
Білоус В. І.	ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ З ЛІСОВОЇ СЕЛЕКЦІЇ В ЛІСАХ УКРАЇНИ.....	55
Бурдейний С. В., Курка С. С.	СТВОРЕННЯ І ВИРОЩУВАННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР ДУБА ЗВИЧАЙНОГО (<i>QUERCUS ROBUR</i> L.) В ДП «САВРАНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	57
Вдовиця О. О., Шлапак В. В.	ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛІСЕННЯ ПІЩАНОЇ ТЕРАСИ ЧИГИРИНСЬКОГО ТА ЧЕРКАСЬКОГО БОРУ.....	59
Візник П. А., Коваль С. А.	ОРГАНІЗАЦІЯ ЛІСОВОГО РОЗСАДНИКА В УРОЧИЩІ «БІЛОГРУДІВКА» ННВВ УМАНСЬКОГО НУС.....	61

Галицький С. О., Бабій Л. О., Білоус В. І.	ВИВЧЕННЯ СТРУКТУРИ ДЕРЕВНИХ ТА КУЩОВИХ НАСАДЖЕНЬ 33-ГО КВАРТАЛУ НДП «СОФІЇВКА» – НАН УКРАЇНИ.....	64
Голяка Д. М. Білоус А. М.	НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ КОМПОНЕНТІВ ФІТОМАСИ КУЩІВ <i>SALIX CINEREA</i> L. ДЛЯ БІОТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ.....	66
Гончар О. С., Остапчук О. С.	СТАН ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ У РАЙОНІ РОЗМІЩЕННЯ ДП «ЧЕЧЕЛЬНИЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	67
Григорошук А. О., Шпак В. П.	СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР ДУБА ЗВИЧАЙНОГО В УМОВАХ ННВВ ЛІСОВЕ УРОЧИЩЕ «БІЛОГРУДІВКА».....	70
Гузій А. І., Власюк В. П.	ОСОБЛИВОСТІ ТРАПЛЯННЯ ЗАЙЦЯ СІРОГО (<i>LEPUS EUROPAEUS PALL.</i>) В УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПОЛІССЯ ТА ЛІСОСТЕПУ ЖИТОМИРЩИНИ	72
Делеган І. В. Лушак М. М. Бендаренко В. Д. Делеган І. І.	ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОПУЛЯЦІЇ ВОВКА.....	74
Делеган І. І.	ЛІСІВНИЧО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ГЕОГРАФІЧНИХ КУЛЬТУР БУКА ЛІСОВОГО В УМОВАХ ЛЬВІВСЬКОГО РОЗТОЧЧЯ.....	76
Демідовський Ю. В.	ПРОЕКТУВАННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР В КАПІТАНІВСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «КАМ'ЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	78
Євдокимов В. К., Остапчук О. С.	ЛІСІВНИЧИЙ ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ПРОРІДЖЕННЯ І ПРОХІДНОГО РУБАННЯ В СИНІЦЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «УМАНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	81
Ейсмонт В. С.	ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ТОВАРНА СТРУКТУРА НАСАДЖЕНЬ СОСНИ НА ГРУНТАХ З КАМ'ЯНИСТОЮ ПОРОДОЮ.....	83
Кирилюк В. П.	ЗНЕЛІСЕННЯ І ДЕГРАДАЦІЯ ЛІСІВ.....	85
Ковалевський С. Б.	ВПЛИВ ТРАВ'ЯНИХ РОСЛИН НА СОСНУ ЗВИЧАЙНУ В КУЛЬТУРАХ.....	88
Коваль С. А.	ВИХІД ОБКОРІНЕНИХ СТЕБЛОВИХ ЖИВЦІВ ЯЛИНИ КАНАДСЬКОЇ (ФОРМА КОНІЧНА) ЗАЛЕЖНО ВІД ОБРОБЛЕННЯ РОСТОРЕГУЛЯТИВНОЮ РЕЧОВИНОЮ.....	91
Козаченко І. В.	ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ БІОТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ У МИСЛИВСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ.....	95

Краснов В. П., Мартинюк А. В.,	ВІДНОВЛЕННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА НА ТЕРИТОРІЯХ ЗАБРУДНЕНИХ РАДІОНУКЛІДАМИ.....	98
Кривчицька О. Г.,	ДО ПИТАННЯ ПРО ЗМІНУ ҐРУНТОВИХ УМОВ ПІД ВПЛИВОМ РУБОК ГОЛОВНОГО КОРИСТУВАННЯ.....	99
Кудравець Б. А., Курбет Т. В.,	ВМІСТ ¹³⁷ CS В ЧОРНИЦІ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ЩІЛЬНОСТІ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ҐРУНТУ.....	101
Куц В. В.,	МАТЕРІАЛЬНО-ГРОШОВА ОЦІНКА ГРАБОВОЇ ЛІСОСИКИ В ДП «ПОГРЕБИЩЕНСЬКИЙ РАЙАГРОЛІС».....	103
Левченко С. О., Іщук Г. П.,	СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР З ГОРІХА ЧОРНОГО В ДП «КАМ'ЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	107
Леонтяк Г. П., Осіпов М. Ю.,	ВПЛИВ ГЛОДУ ОДНОМАТОЧКОВОГО НА ТРАВ'ЯНИЙ ПОКРИВ ЛІСОВИХ ФІТОЦЕНОЗІВ.....	110
Лушак М. М.,	БІОЦЕНОТИЧНА РОЛЬ ТА МИСЛИВСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ВЕЛИКИХ ХИЖАКІВ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ.....	111
Майборода С. Д., Іщук Г. П.,	ОБСЯГИ ТА ТИПИ ЛІСОВІДНОВЛЕННЯ ТА ЛІСОРОЗВЕДЕННЯ В ДП «КАМ'ЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	113
Новостройний С. К., Шемякін М. В.,	ОСОБЛИВОСТІ ДУБОВО-ГРАБОВИХ КУЛЬТУР УРОЧИЩА «БІЛОГРУДІВКА» ННВВ УМАНСЬКОГО НУС.....	116
Остапчук О. С.,	ЛІСІВНИЧО-БІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО (<i>QUERCUS ROBUR L.</i>).....	118
Осифляк І. Р., Шемякін М. В.,	ДОСЛІДЖЕННЯ ДУБОВО-ЛИПОВИХ КУЛЬТУР В ННВВ УМАНСЬКОГО НУС.....	121
Пилипенко М. О., Остапчук О. С.,	ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТЛЕННЯ В КУЛЬТУРАХ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО ДП «ЛІЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	124
Притула А. С., Коваль С. А.,	ПРОЕКТ СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР У ТОРГОВИЦЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «ОНИКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	127
Решетюк О. В.,	ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ У РЕКРЕАЦІЯХ.....	129
Терещенко Л. І.,	ФОРМУВАННЯ КРОНИ ДЕРЕВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ НА ЛІСОНАСІННИХ ПЛАНТАЦІЯХ.....	132

Третяк П. Р.	ІДЕЇ ПРОФЕСОРА М. Е. ТКАЧЕНКА ТА АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ГРСЬКОГО ЛІСІВНИЦТВА.....	135
Фучило Я. Д., Літвін В. М., Сбитна М. В., Фучило Д. Я.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПЛАНТАЦІЙ В УКРАЇНІ	137
Чернецький Р. О., Леонтяк Г. П.	ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ СОСНОВИХ ТА ДУБОВИХ НАСАДЖЕНЬ В УМОВАХ ПОГРЕБИЩЕНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА ДП «ІЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	139
Шеремета Д. О., Піскун Н. Л.	ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ, СТВОРЕНИХ СІЯНЦЯМИ ІЗ ЗАКРИТОЮ КОРЕНЕВОЮ СИСТЕМОЮ.....	141
Штанько В. П., Шпак В. П.	ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ РУБОК ДОГЛЯДУ В ДП «ЛІСЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	143
Яхницький В. Й.	ЛІСІВНИЧО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ СТРАДЧІВСЬКОГО НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОГО ЛІСОКОМБІНАТУ.....	145

САДОВО-ПАРКОВЕ ГОСПОДАРСТВО

Бредіхіна Ю. Л., Солоненко А. М.	РОСЛИННІСТЬ ГАЗОНІВ М. МЕЛІТОПОЛЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЛАНДШАФТНО-АРХІТЕКТУРНИХ КОМПОЗИЦІЙ.....	148
Брен О. Г., Солоненко А. М., Мальцева С. Ю.	ЖИТТЄВИЙ СТАН ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ СОСНОВОГО ГАЮ ПАРКУ КУЛЬТУРИ ТА ВІДПОЧИНКУ ІМ. М. ГОРЬКОГО (МЕЛІТОПОЛЬ, УКРАЇНА).....	150
Варлащенко Л. Г.	ВПРОВАДЖЕННЯ СИНЬОПЛІДНОЇ ЖИМОЛОСТІ В ОЗЕЛЕНЕННЯ ДАЧНИХ І ПРИСАДИБНИХ ДІЛЯНОК.....	152
Величко Ю. А., Пушка І. М., Поліщук В. В.	ІНТРОДУКЦІЯ ВИДІВ РОДУ <i>SEMPERVIVUM</i> L. В УМОВИ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	154
Дядькова К. Л., Вельчева Л. Г.	ВИКОРИСТАННЯ ДЕКОРАТИВНИХ ДЕРЕВНО-ЧАГАРНИКОВИХ ПОРІД В ОЗЕЛЕНЕННІ БАЗ ВІДПОЧИНКУ НА АЗОВСЬКОМУ УЗБЕРЕЖЖІ.....	156
Заморський О. О., Шлапак В. П., Парубок М. І., Козаченко І. В.	ВСИХАННЯ ЯЛИН У ТАЛЬНІВСЬКОМУ ПАРКУ..	157

Клименко Ю. О., Мороз В. В., Дружина М. М.	ВІКОВА <i>QUERCETA ROBORIS</i> ПАРКУ «ФЕОФА- НІЯ» (м. КИЇВ) (ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ НА ПРИКЛАДІ 3, 5 ТА 6 КВАРТАЛІВ).....	159
Козак Н. І., Вітенко В. А., Терещенко Ю. Ф.	ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН ВІД УРАЖЕННЯ ОМЕЛОЮ БІЛОЮ (<i>VISCUM ALBUM</i> L.) НА ПРИКЛАДІ ПАРКУ «ПІОНЕРСЬКИЙ» м. УМАНЬ.....	162
Красноштан Т. В.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СОРТІВ СМО- РОДИНИ ЗОЛОТИСТОЇ В ОЗЕЛЕНЕННІ НАСЕ- ЛЕНИХ МІСЦЬ.....	164
Коротун І. В.	ЕКОЛОГО–БІОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ПІДБОРУ ДЕКОРАТИВНИХ КУЩОВИХ РОСЛИН ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ.....	166
Кравець Т. О., Запливана Ю. А.	ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДЖУВАНИХ ВИДОВИХ ФОРМ РОДУ <i>HEUCHERAL</i>	168
Краснов В. П., Мельник В. В.	РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКЦІЇ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА НА ТЕРИТОРІЯХ, ЗАБРУДНЕНИХ РАДІОНУКЛІДАМИ.....	170
Мажула О. С.	ДОСВІД ЗИМОВОГО САДІННЯ ДЕКОРАТИВНИХ ДЕРЕВ ТА КУЩІВ У ЛІВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСО- СТЕПУ УКРАЇНИ.....	172
Макогоненко Д. С. Поліщук В. В.	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДИТЯЧОГО САДКА «РОДНІЧОК» В с. РОДНИКІВКА УМАН- СЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	174
Мальцева І. А.	ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ, РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ МІСТ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ м. МЕЛІТОПОЛЯ).....	176
Мамчур В. В.	ВИКОРИСТАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ КОПИТНЯКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО (<i>ASARUM EUROPAEUM</i> L.).....	178
Мамчур Т. В.	ВИКОРИСТАННЯ РОДИНИ <i>HYDRANGEACEAE</i> В ОЗЕЛЕНЕННІ.....	179
Марно-Куца О. Ю.	ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО РЕКОНСТРУКЦІЇ, ВІДНОВ- ЛЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАД- ЖЕНЬ СКВЕРУ ГЕРОЯМ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯ- НОЇ ВІЙНИ В МІСТІ УМАНЬ.....	182
Намлієва Л. М.	ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ОЗЕЛЕНЕННЯ МІС УКРАЇНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ... ..	184

Огінський І. В. Білоус В. І.	СТАН КЛЕНА ПОЛЬОВОГО (<i>ACER CAMPESTRE</i> L.) В НАСАДЖЕННЯХ 28 КВАРТАЛУ ДЕНДРОПАРКУ «СОФІЇВКА» – НАН УКРАЇНИ.....	186
Партика В.В., Коваль С. А.	ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗСАДНИКА ДЕКОРАТИВНИХ І ЛІСОВИХ КУЛЬТУР У НЕМИРІВЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «ІЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	188
Парубок М. І., Замрій Р. О.	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ МЕМОРІАЛУ ЗАГИБЛИМ ВОЇНАМ С. МЕДВИН БОГУСЛАВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	191
Поліщук Т. С., Козаченко І. В.	РЕПРОДУКТИВНА ЗДАТНІСТЬ ВИДІВ І СОРТІВ РОДУ <i>CHRYSANTHEMUM</i>	195
Попович Л. В.	АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОПАРКУ «СОФІЇВКА» – НАН УКРАЇНИ....	197
Собченко В. Ф.	ЗБАГАЧЕННЯ КОЛЕКЦІЙ ДЕКОРАТИВНИХ РОСЛИН КВАРТАЛУ №5 НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ «СОФІЇВКА» – НАН УКРАЇНИ.....	199
Туровцева Н. М., Васін В. А., Писанець З. Г.	КОЛЕКЦІЯ СОРТІВ ПІВНИКІВ БОРІДКОВИХ «FOREST CITY» МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ПРИ СТВОРЕННІ КВІТНИКІВ.....	206
Черняк В. М., Гавриленко О. М., Черняк А. В.	МИНУЛЕ І СУЧАСНЕ: ПЕЙЗАЖНІ ПАРКИ Д.МІКЛЕРА НА ВОЛИНО-ПОДІЛЛІ (УКРАЇНА)....	208
Цимбровська Л. О., Рудюк М. Х.	БУДІВНИЧІ ПАРКУ «СОФІЇВКА».....	210
Шпак В. П.	ВИКОРИСТАННЯ ІНТРОДУЦЕНТІВ У МАНЬКІВСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «УМАНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	215

БІОЛОГІЯ

Баюра О. М.	ЗИМОСТІЙКІСТЬ ЯСЕНА ЗВИЧАЙНОГО ТА ЙОГО ДЕКОРАТИВНИХ ФОРМ.....	219
Вітенко В. А.	КОЛЕКЦІЯ ДЕКОРАТИВНИХ ФОРМ <i>MORUS ALBA</i> L. УМАНСЬКОГО НУС.....	222

Данченко С. І., Шемякін М. В.	ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ.....	224
Зозуля І. В., Білоус В. І.	СТАН ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ ЯЛИНА (<i>PICEA DIETRICH</i>) В НАСАДЖЕННЯХ НДП «СОФІЙКА» НАН УКРАЇНИ.....	226
Іваннікова Н. М.	СИСТЕМА РОДУ <i>ACTINIDIA</i> LINDL.....	228
Івашенко І. Є.	ВИЗНАЧЕННЯ ПОСУХОСТІЙКОСТІ ТА ВОДНОГО РЕЖИМУ ХВОЇ <i>THUJA PLICATA</i> DON.....	230
Ішук Г. П.	СИСТЕМА РОДУ <i>JUGLANS</i> L.....	233
Кравченко В. С.	ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ СУХОЇ МАСИ РОСЛИН ПШЕНИЦІ ЯРОЇ.....	236
Красьвська Л. С., Шкатула Ю. М.	АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ КВАСОЛІ.....	238
Краснов В. П., Ковальчук І. Ю.	РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ДИКОРΟΣЛИХ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН В УМОВАХ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ЛІСІВ.....	239
Красноштан І. В.	ЗМІНА ВМІСТУ КАЛІЮ У ВЕГЕТУЮЧІЙ СФЕРІ <i>QUERCUS ROBUR</i> L. ВНАСЛІДОК ВПЛИВУ ФІЗІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ РЕЧОВИН.....	242
Кульбійський В. Л.	ФІЛОГЕНЕЗ РОДУ <i>CATALPA</i> SCOP.....	244
Курка С. С.	ВІДНОШЕННЯ <i>SOPHORA JAPONICA</i> L. ДО СВІТЛА.....	247
Мазуренко В. Д.	СТІЙКІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ <i>ROBINIA</i> L. ДО ПОШКОДЖЕНЬ ШКІДНИКАМИ ТА ХВОРОБАМИ В УМОВАХ ІНТРОДУКЦІЇ.....	249
Масловата С. А.	МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОДУ В'ЯЗ (<i>ULMUS</i> L.).....	251
Миколайко І. І.	ОЦІНКА ДЕКОРАТИВНОСТІ ГЕНОТИПІВ <i>HIPPURHAE RHAMNOIDES</i> L. В ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	254
Парубок М. І., Адаменко С. А.	ОЦІНКА ДЕКОРАТИВНОСТІ <i>PINUS NIGRA</i> ARN. В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	257
Пиж'янова А. А., Балабак А. Ф., Кравець Т. О.	СИСТЕМАТИКА РОДУ ЧОРНИЦІ (<i>FACCINIUM</i> L.).....	259
Постовіток В. В., Коваль С. А.	ВИХІД САДЖАНЦІВ САМШИТУ ВІЧНОЗЕЛЕНОГО ІЗ СТЕБЛОВИХ ЖИВЦІВ У РОЗСАДНИКУ ДП «ІЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАСТВО».....	261

Данченко С. І., Шемякін М. В.	ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ.....	224
Зозуля І. В., Білоус В. І.	СТАН ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ ЯЛИНА (<i>PICEA DIETRICH</i>) В НАСАДЖЕННЯХ НДП «СОФІЙКА» НАН УКРАЇНИ.....	226
Іваннікова Н. М.	СИСТЕМА РОДУ <i>ACTINIDIA</i> LINDL.....	228
Івашенко І. Є.	ВИЗНАЧЕННЯ ПОСУХОСТІЙКОСТІ ТА ВОДНОГО РЕЖИМУ ХВОЇ <i>THUJA PLICATA</i> DON.....	230
Ішук Г. П.	СИСТЕМА РОДУ <i>JUGLANS</i> L.....	233
Кравченко В. С.	ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ СУХОЇ МАСИ РОСЛИН ПШЕНИЦІ ЯРОЇ.....	236
Красівська Л. С., Шкатула Ю. М.	АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ КВАСОЛІ.....	238
Краснов В. П., Ковальчук І. Ю.	РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ДИКОРΟΣЛИХ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН В УМОВАХ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ЛІСІВ.....	239
Красноштан І. В.	ЗМІНА ВМІСТУ КАЛІЮ У ВЕГЕТУЮЧІЙ СФЕРІ <i>QUERCUS ROBUR</i> L. ВНАСЛІДОК ВПЛИВУ ФІЗІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ РЕЧОВИН.....	242
Кульбійський В. Л.	ФІЛОГЕНЕЗ РОДУ <i>CATALPA</i> SCOP.....	244
Курка С. С.	ВІДНОШЕННЯ <i>SOPHORA JAPONICA</i> L. ДО СВІТЛА.....	247
Мазуренко В. Д.	СТІЙКІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ <i>ROBINIA</i> L. ДО ПОШКОДЖЕНЬ ШКІДНИКАМИ ТА ХВОРОБАМИ В УМОВАХ ІНТРОДУКЦІЇ.....	249
Масловата С. А.	МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОДУ В'ЯЗ (<i>ULMUS</i> L.).....	251
Миколайко І. І.	ОЦІНКА ДЕКОРАТИВНОСТІ ГЕНОТИПІВ <i>HIPPORHAE RHAMNOIDES</i> L. В ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	254
Парубок М. І., Адаменко С. А.	ОЦІНКА ДЕКОРАТИВНОСТІ <i>PINUS NIGRA</i> ARN. В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	257
Пиж'янова А. А., Балабак А. Ф., Кравець Т. О.	СИСТЕМАТИКА РОДУ ЧОРНИЦІ (<i>FASCINIUM</i> L.).....	259
Постовіток В. В., Коваль С. А.	ВИХІД САДЖАНЦІВ САМШИТУ ВІЧНОЗЕЛЕНОГО ІЗ СТЕБЛОВИХ ЖИВЦІВ У РОЗСАДНИКУ ДП «ЛЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАСТВО».....	261

Пушка І. М., Величко Ю. А.	РЕПРОДУКТИВНА ЗДАТНІСТЬ ОКРЕМИХ КУЩОВИХ РОСЛИН РОДИНИ <i>ROSACEAE</i> JUSS., ІНТРОДУКОВАНИХ В УМОВИ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	263
Пюрко О. Є. Туровцева Н. М. Писанець З. Г.	СПЕЦИФІЧНІСТЬ ПЕРЕДПОСІВНОГО ЗАГАРТУВАННЯ ОГРКІВ ПРИ ВИРОЩУВАННІ В ТЕПЛИЧНИХ УМОВАХ І ЗАКРИТОМУ ҐРУНТІ.....	266
Росул Н. І.	ФЛОРА ОКОЛИЦЬ СЕЛА НЕВИЦЬК (ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ).....	269
Свистун О. В., Парубок М. І.	КЛОКИЧКА ПЕРИСТА (<i>STAPHYLEA PINNATA</i> L.) – ПЕРСПЕКТИВНИЙ ВИД ДЛЯ ДЕКОРАТИВНОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ.....	271
Сокур А. Л., Білоус В. І.	ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ В 7 КВАРТАЛІ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОПАРКУ "СОФІЇВКА" – НАН УКРАЇНИ.....	273

ЕКОЛОГІЯ

Безділь Р. В. Дзюба Д. О.	ЯКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРОЛЯЧОГО ҐНОЮ.....	275
Булавко О. В., Шкагула Ю. М.	АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ НАСННЯ КВАСОЛІ.....	276
Бутило А. П.	ВПЛИВ СИСТЕМИ УТРИМАННЯ ҐРУНТУ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ПОВТОРНОЇ КУЛЬТУРИ ЯБЛУНИ ЗА РІЗНИХ ЇЇ ФОНІВ.....	278
Гнатів П. С.	ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АДАПТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЕВНИХ ЕКЗОТІВ.....	280
Гончарук Б. М., Курка С. С.	СУЧАСНИЙ СТАН ЛІСОКУЛЬТУРНОГО ВИРОБНИЦТВА У ДП «ГОЛОВАНІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	282
Дрозда В. Ф., Гойчук А. Ф., Розенфельд В. В., Дудка С. О.	ОСОБЛИВОСТІ СЕЗОННОГО РОЗВИТКУ ТА КОНТРОЛЬ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЖОЛУДЕВИХ ПЛОДОЖЕРОК (<i>LEPIDOPTERA, TORTRICIDAE</i>).....	285
Жовталок О. В., Шемякін М. В.	СТАН ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ В «ГОРОДИЩЕРАЙКОМУНЛІС».....	287
Заморський О. О., Мамчур В. В.	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНИХ СОРТІВ ТРОЯНД С.ТАНСЬКЕ УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	290

Кашесв Д. В., Іщук Г. П.	ЛІСІВНИЧА ОЦІНКА СТАНУ ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ С. КИВАЧІВКА ТЕПЛИЦЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	295
Кириленко Л. В.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ КОЗЛЯТНИКУ СХІДНОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ІНОКУЛЯЦІЇ.....	297
Коваленко Б. П.	ЧИННИКИ ДИНАМІКИ ЧИСЕЛЬНОСТІ МИС- ЛИВСЬКИХ ТВАРИН У ЛІСОВИХ МАСИВАХ.....	299
Коваль М. А.	МІСТО – МРІЯ.....	301
Конопелько І. С., Кирилюк В. П.	ЗРОШЕННЯ РОЗСАДНИКА ЛІСОВИХ КУЛЬТУР ДП «ІЛЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	303
Корнілова Н. А.	ОЦІНКА ВПЛИВУ ЕКСТРАКТІВ ДЕРЕВ ТА КУ- ЩІВ НА ПРОРОСТАННЯ НАСІННЯ ЛІКАРСЬ- КИХ РОСЛИН.....	306
Краснов В. П., Мінчук І. В.	РОЗПОДІЛ СУМАРНОЇ АКТИВНОСТІ ¹³⁷ Cs У НАДЗЕМНІЙ ФІТОМАСІ СОСНОВИХ ДЕРЕВО- СТАНІВ.....	308
Кулініч П. О., Коваль С. А.	СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР В ДП «ЧЕРКА- СЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	309
Кульбанська І. М.	ДО ПИТАННЯ ПРО ПАТОЛОГІЮ ЯСЕНА ЗВИЧАЙНОГО В УКРАЇНІ.....	312
<u>Мороз П. І.</u> , Шлапак В. П.	ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СІЛЬГОСПВУЗУ.....	314
Огородник С. В., Остапчук О. С.	ЛІСОКУЛЬТУРНЕ ВИРОБНИЦТВО СОСНИ ЗВИ- ЧАЙНОЇ (<i>PINUS SILVESTRIS</i> L.) В УМОВАХ ДП «УМАНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	316
Паламарчук А. В., Шкагула Ю. М.	АГРОЕКОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ГОРОХУ В СТА- ЛОМУ РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ.....	319
Пушкарьова- Безділь Т. М., Пастушенко С. П.	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ БІОТЕСТУВАННЯ ДЛЯ БІОМОНІТОРИНГУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ҐРУНТІВ.....	321
Рослий О. М., Кирилюк В. П.	ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ І ЗРОШЕННЯ РОЗСА- ДНИКА ДЕКОРАТИВНИХ ТА ЛІСОВИХ КУЛЬ- ТУР.....	323
Сонько С. П., Голубкіна О. М.	ІНТРОДУКЦІЯ ЯК РІЗНОВИД ЕКОЛОГІЧНОГО ЗБУРЕННЯ ПРИРОДНИХ ЕКОСИСТЕМ.....	326
Тарасюк Т. В., Шемякін М. В.	СТАН ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ В УМОВАХ ФГ «ЧИСТА КРИНИЦЯ» ГАЙСИН- СЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАС- ТІ.....	327

Турко В. М., Вишневецький А. В.	ПРИРОДНЕ ПОНОВЛЕННЯ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ У БОРОВИХ УМОВАХ РІВНЕНСЬКОГО ПОЛІС- СЯ.....	330
Шейгас І. М.	ПРО НЕОБХІДНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНОГО ПРИН- ЦИПУ ПРОЕКТУВАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ УПОРЯДКУВАННЯ МИСЛИВСЬКИХ УГІДЬ.....	332
Шлапак А. В.	МЕТОДИКА ПОКАЗНИКІВ ГРОШОВОЇ ОЦІНКИ ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ ОБ'ЄКТІВ І ТЕРИТО- РІЙ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇ- НИ	335
Шлапак В. В., Руденко І. П.	ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛІСНЕННЯ ПІЩАНОЇ ТЕРАСИ ЧИГИРИНСЬКОГО БОРУ.....	344
Ющак І. О., Білоус В. І.	ЕСТЕТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ДЕРЕВНИХ НА- САДЖЕНЬ 17 КВАРТАЛУ НДПІ «СОФІЇВКА» – НАН УКРАЇНИ.....	346

ВІТАННЯ, ХРОНІКА

Шлапак В. П.	МОРОЗ О. К.: ЦАРИЦЯ ТРОЯНД В «ПЕРЛИНІ «СОФІЇВКИ».....	348
Шлапак В. П., Мостов'як І. І.	ДО 170-РІЧЧЯ КАФЕДРИ ЛІСОВОГО ГОСПО- ДАРСТВА: ІСТОРІЯ, СЛАВЕТНІ ІМЕНА...	354
Рудюк М. Х.	ДО 168-РІЧНИЦІ ОПУБЛІКУВАННЯ ПРАЦІ ТЕО- ДОРА ТЕМЕРІ «ПУТІВНИК ПО СОФІЇВЦІ».....	407

СТОРІНКИ ПАМ'ЯТІ

Шлапак В. П., Балабак А. Ф., Шемякін М. В., Кирилюк В. П.	ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА БІЛОУСА ВАСИЛЯ ІВА- НОВИЧА.....	411
Рудюк М. Х.	ЛАРИСА ОЛЕКСАНДРІВНА ЦИМБРОВСЬКА: ЗАВДУВАЧ МУЗЕЮ УНУС, МИСТЕЦТВОЗНА- ВЕЦЬ.....	413

розташовані ігрові споруди, пісочниці та каруселі. Спортивна зона являє собою майданчик, на якому розташований міні-стадіон для спортивних ігор. Господарська частина розташована з північної сторони, вона огорожена живоплотом з таволги Ван-Гутта (*Spiraea vanhouttei* (Briot) Zab.) – 235 шт.

Отже, для покращення ландшафту території використано якомога більше зеленої рослинності і враховано санітарні вимоги, які поліпшують архітектурний та естетичний вигляд, знижують швидкість вітру, регулюють тепловий режим, очищують і звожують повітря та поглинають шум.

ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ, РЕКОНСТРУКЦІ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ МІСТ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ М. МЕЛІТОПОЛЯ)

І. А. МАЛЬЦЕВА, д. б. наук
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Зелені насадження є невід'ємною складовою міських територій. Разом із архітектурною складовою вони формують вигляд міста, а також виконують санітарно-гігієнічні, рекреаційні та ін. функції. Міське середовище значно відрізняється від природного. Змін зазнають всі структурні компоненти й елементи міських екосистем, в тому числі й рослини. Аеротехногенне забруднення змінює морфофізіологічні показники рослин, спостерігається скорочення тривалості лінійних фаз росту пагонів і цвітіння, більш ранній початок періоду зміни забарвлення та опадання листків, посилюється морфометрична різноманітність та стерильність пилкових зерен та ін. (Капелюш, 2008). В умовах інтенсивного антропогенного пресу відбувається деградація ґрунтів урбоекосистем, що супроводжується їх абіотизацією, послабленням біологічних функцій (Шеховцова, Мальцева, 2010; Шеховцова, 2011). За таких умов зелені насадження, що повинні бути засобом запобігання шкідливим наслідкам забруднень або хоч пом'якшенням їх, самі зазнають зрубної дії агресивних факторів урбанізованого середовища (Коршиков, 1995; Бессонова, 1999; Лихолат, 2000; Сараненко, 2006; Чемерис, 2007; Капелюш, 2008; Тищенко, 20012 та ін.). Створення й догляд за зеленими насадженнями у населених пунктах степової зони України ускладнюється посушливістю клімату, поширенням процесів засолення ґрунтів. Природного походження деревні насадження в степовій зоні зростають у долинах річок і балках, де вплив зональних явищ посилюється геоморфологічними й ґрунтовими особливостями (Бельгард, 1971). При створенні штучних деревних насаджень особливої актуальності набуває проблема стійкості рослин в умовах географічної та екологічної невідповідності (Бельгард, 1971) у новому інтродукційному ареалі (Зайцева, 2012). На теперішній час у міських насадженнях південного сходу України широке розповсюдження мають лише 30-40 видів деревно-кущових рослин (Глухов, Поляков, 2007).

Місто Мелітополь розташоване в південно-західній частині Запорізької області на правому березі р. Молочної. Територія, що зайнята містом поєднує рівнинні ділянки плакору, порізаного балками, і схили річкової долини. Клімат характеризується континентальністю. Середньорічна кількість опадів складає 400-430 мм

Близько 70 % річних опадів, переважно у вигляді злив, припадає на теплий період року. При цьому значна частина їх губиться за рахунок природного стоку і випаровування. Літо спекотне, зима малосніжна із частими відлигами. У ґрунтового покриві міста Мелітополя відмічається значна строкатість. Плакорні позиції північної частини міста зайняті південними чорноземами, які на південь змінюються чорноземами південними солонцюватими й темно-каштановими солонцюватими ґрунтами (Географічна енциклопедія України, 1990). У заплавної частині сформувалися алювіально-лучні ґрунти, в аренних позиціях – супіщані. Зональною родючістю є біднорізотравні типчаково-ковилкові степи.

Серед зелених насаджень м. Мелітополя особливе значення мають «Парк ім. М. Горького», «Лісопитомник», «Парк Інституту зрошувального садівництва», «Залізничний», які належать до Природно-заповідного фонду України різного рівня – від загальнодержавного до місцевого (Заповідне Запоріжжя, 2004). Вони є цінним надбанням і потребують збереження, проведення локальних реконструктивних заходів задля покращення стану, збільшення функціональної ефективності й естетичної виразності. Протягом 2006-2009 рр. були здійснені дослідження їх стану й розроблені проекти щодо утримання (Подорожний та ін., 2006; 2007; Воронка, Демченко, Коломійчук та ін., 2009). Проте, з огляду на їх сучасний стан, процеси руйнації й деградації продовжуються.

У складі насаджень найчастіше трапляються робінія звичайна (*Robinia pseudoacacia* L.), каркас західний (*Celtis occidentalis* L.), айлант найвищий (*Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle), клен гостролистий (*Acer platanoides* L.), клен польовий (*Acer campestre* L.), клен ясенелистий (*Acer negundo* L.), ясен звичайний (*Fraxinus excelsior* L.), дуб звичайний (*Quercus robur* L.), в'яз гладкий (*Ulmus laevis* Pall.), види роду тополя (*Populus* L.), жимолость татарська (*Lonicera tatarica* L.), бирючина блискуча (*Ligustrum lucidum* Ait.). З хвойних рослин у найбільшій кількості представлені ялина колюча (*Picea pungens* Engelm.), сосна кримська (*Pinus pallasiana* D. Don), широкогілочник східний (*Platycladus orientalis* L.Franco), ялівець козацький (*Juniperus sabina* L.), ялівець віргінський (*Juniperus virginiana* L.). Значну частину таксонів деревно-кущової рослинності м. Мелітополя становлять інтродуковані види (близько 70 %). Згідно оцінки подібності кліматичних показників степової зони та регіону найбільшого природного різноманіття дендрофлори, найперспективнішими є види із Північної Америки, Середньої Азії (Зайцева, 2012), які є найбільш представленими у складі зелених насаджень міста.

Відомо, що абсолютні концентрації іонів таких металів, як Cu, Zn, Cd, Mn, Fe, Co у ґрунтах зелених зон міста Мелітополя не перевищують кларкових значень, найбільше біотичне поглинання рослинами встановлено для Fe, Mn (Дядьков, Козловський, 2012), що свідчить, що аеротехногенне забруднення не є провідним фактором у зниженні життєвості рослин. Разом з тим спостерігають досить виразні наслідки рекреаційного навантаження на зелені насадження: випотування трав'яного покриву, руйнування лісової підстилки (Мальцев, 2013), ущільнення ґрунту, зміна ґрунтової біоти (Мальцева, 2002). В комплексі наявні зміни антропогенної природи на фоні посушливості клімату можуть перевищувати адаптаційні можливості рослин.

Таким чином, зелені насадження міст степової зони України і м. Мелітополя, зокрема, крім несприятливих впливів характерних у цілому для міської території, потерпають від дії зональних чинників, що необхідно враховувати при плануванні

заходів по їх збереженню, утриманню і реконструкції.

УДК 635.9:582.674

ВИКОРИСТАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ КОПИТНЯКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО (*ASARUM EUROPAEUM L.*)

В. В. МАМЧУР, магістр

Уманський національний університет садівництва

Родина хвилівникових (*Aristolochiaceae*) включає в себе сотні видів, але найбільш поширеним є копитняк європейський (*Asarum europaeum L.*). Назву свого виду копитняк отримав завдяки масовому поширенню в Європі.

Копитняк європейський (*Asarum europaeum L.*) – це багаторічна трав'яниста рослина (5–10 см заввишки) з повзучим, розгалуженим кореневищем з трьома душкоподібними низовими листами. Стебло коротке, лежаче, звичайно з двома, рідше з трьома прикореневими довгочерешковими листками. Листки ниркоподібні, трохи шкірясті, зверху блискучі, короткоопушені, цілокраї. Пластинка листка темно-зелена, з нижньої сторони світліша, взимку забарвлення листків не змінюється. Цікаво, що життя листків, розпочавшись навесні до кінця цвітіння, триває шість років, навіть у сувору зиму пору. Листя зимують під снігом у зеленому вигляді, але з приходом тепла і світла починають вякнути і відмирати. На зміну їм вже спрямовуються молоді, шовковисто-опушені листки. Перезимувавши, ці листки теж в свою чергу відмирають. Материнська рослина до осені формує на ростових ділянках кореневища нові бруньки, в яких акуратно упаковані два крихітних складених листочки [1].

Цвіте копитняк європейський у квітні–травні, з приємним, ледь помітним ароматом. Квітки поодинокі, розташовані між листками біля поверхні ґрунту на коротких пониклих квітконіжках. Квітки правильні, з простою зрослою віночкоподібною оцвітинею до 0,8 см у діаметрі. Віночок трипелюстковий, дзвоникуватий, зовні рудуватий, всередині темно-червоно-рудий. Тичинок 12 шт., маточка одна з напівнижньою зав'яззю. Плід – шестигранна коробочка, який дозріває в червні.

Росте копитняк у листяних, рідше в мішаних лісах. Рослина тінелюбива. Поширений майже по всій Україні, крім Криму. Заготівля можлива в лісах Київської, Вінницької, Черкаської, Сумської, Полтавської, Харківської, Донецької, Хмельницької, Тернопільської, Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької та Закарпатської областей. У Росії широко поширений в лісовій і лісостеповій смузі Європейської частини і на півдні Західного Сибіру. Росте у хвойних, широколистяних і хвойно-широколистяних тінистих лісах. Поширюється насіннєвим і вегетативним способом – розростанням кореневищ, при цьому копитняк часто утворює великі латки [2].

При розтиранні вся рослина має запах перцю (звідси одна з назв копитняка – «лісовий перець»). Запах рослині надає ефірна олія, основна речовина якої (до 50%) становить летючий азарон, який робить копитняк сильною отрутою. Однак як і багато інших отруйних рослин, копитняк європейський використовується в